

» Idź do

- Spis treści
- Przykładowy rozdział

» Katalog książek

- Katalog online
- Zamów drukowany katalog

» Twój koszyk

- Dodaj do koszyka

» Cennik i informacje

- Zamów informacje o nowościach
- Zamów cennik

» Czytelnia

- Fragmenty książek online

» Kontakt

Helion SA
ul. Kościuszki 1c
44-100 Gliwice
tel. 032 230 98 63
e-mail: helion@helion.pl
© Helion 1991-2008

Sztuka czarno-białej fotografii. Od inspiracji do obrazu

Autor: Torsten Andreas Hoffmann

Tłumaczenie: Tomasz Boszko

ISBN: 978-83-246-2015-9

Tytuł oryginału: [The Art of Black and White Photography: Techniques for Creating Superb Images in a Digital Workflow](#)

Format: 200x230, stron: 272



Poznaj narzędzia cyfrowej obróbki zdjęć i twórz znakomite obrazy!

Po prostu klasyczna, magiczna, nastrojowa – fotografia czarno-biała ma tę cudowną właściwość, że niemal zawsze uchodzi za obraz artystyczny. Jednak by rzeczywiście stała się ona małym dziełem sztuki, oprócz talentu fotografa i dobrego sprzętu potrzebna jest również solidna wiedza z zakresu technik fotografowania oraz współczesnych technologii, służących do poprawy cyfrowych obrazów. Jeśli chcesz dowiedzieć się, jak łączyć wszystkie te elementy, odpowiedź znajdziesz w tej właśnie książce.

„Sztuka czarno-białej fotografii. Od inspiracji do obrazu” to podręcznik dla każdego, kto chce zająć się czarno-białą fotografią artystyczną i tworzyć niepowtarzalne obrazy. Dzięki tej książce poznasz zastosowania filtrów oraz zasady fotografowania rozmaitych obiektów i sytuacji. Nauczysz się budować nastrój obrazu za pomocą światła i cienia, kompozycji oraz rytmu – powtarzającego się elementu fotografii. Dowiesz się także, jak wybrać optymalny dla Ciebie aparat fotograficzny oraz jak obrabiać i retuszować fotografie w programie Photoshop.

- Wybór dobrego aparatu cyfrowego
- Zastosowanie filtrów
- Fotografia reportażowa miejskich ulic
- Fotografia krajobrazowa XXI wieku
- Fotografowanie architektury
- Elementy graficzne w fotografii czarno-białej
- Fotografia abstrakcyjna i surrealistyczna
- Portrety
- Człowiek i jego otoczenie
- Fotografia mistyczna i poezja nastroju
- Kompozycja obrazu
- Złoty podział i konstrukcje podstawowe
- Rytm – powtarzający się element
- Retusz
- Nowe narzędzia w konwersji czarno-białej w programie Photoshop CS3

Zanurz się w magicznym świecie czarno-białej fotografii cyfrowej!

Spis treści

Wstęp	11
Obraz w cyfrowej erze.....	12
Informacje techniczne zawarte w książce	12
Nowy tryb filtra — dostępny od wersji CS3 programu Photoshop.....	13
Podkreślanie wymowy zdjęcia.....	13
 Część I Narzędzia i podstawy	 15
1 Wybór dobrego aparatu cyfrowego	17
Matryce CMOS.....	18
Sensor pełnoklatkowy.....	18
Jakiej matrycy powinno się używać?.....	19
Zalety i wady aparatów kompaktowych.....	19
 2 Żelazna reguła cyfrowej fotografii czarno-białej: zawsze rób zdjęcia w trybie RAW	 21
 3 Uzyskiwanie dramaturgii dzięki stosowaniu filtrów	 25
Przykłady zastosowania kolorowych filtrów na zdjęciach przedstawiających ten sam obiekt	26
Filtry w fotografii cyfrowej.....	29
Filtr polaryzacyjny	29
Dramaturgia cyfrowych zdjęć w Photoshopie CS2 i wersjach wcześniejszych	30
Symulacja podczerwieni w Photoshopie CS2.....	32
Filtr gradientowy.....	34

Część II Gatunki i pojęcia w fotografii	39
4 Jak nie robić tandetnych zdjęć	41
Uproszczenie zamiast pocztówkowego banału	42
5 Dlaczego nastrój jest tak istotny?	49
Trzy zdjęcia, jedno miejsce	50
Nastrój w skali molowej	51
Chłód oddali	52
6 Fotografia uliczna	55
Stawiając stopę	56
Skaczące dziecko	57
Osoby przed budynkiem rządowym	59
Tajemnicza para	59
Calvin Klein	60
Atmosfera jak z Hitchcocka	62
7 Czym jest fotografia krajobrazowa w XXI wieku?	63
Dziewiczy krajobraz z Tuaregiem	65
Osoby i krajobrazy na Lanzarote	66
Abstrakcje na Saharze	66
Śmierć natury	67
Idylliczne zdjęcie morza z samolotem	68
Krajobraz z materacem	69
8 Fotografowanie architektury	71
Cyfrowe fotografowanie architektury	73
Człowiek a nowoczesna architektura	74
Efekt skoncentrowania dzięki teleobiektywowi	75
Nowoczesna architektura ze szkłem	76
Modelka jako ozdoba okna	77
9 Elementy graficzne w fotografii czarno-białej	79
Światło i cień jako podstawa kompozycji	81
Ograniczanie do pionów i poziomów	82
Akcenty wykończeniowe, które ożywiają zdjęcie	83
Leżak na przejściu dla pieszych	84
Żelazna kładka	85

10 Poezja melancholijnych nastrojów	87
Deszczowa plaża	88
Irlandzka powaga	89
Metafora chwili	90
Młodzieniec przy płocie	91
Madonna na parkingu	92
Mgła w Turcji	93
11 Fotografia abstrakcyjna	95
Znaki czasu	96
Światło i cień	98
Formalizm (z treścią i bez treści)	99
Struktury jako symulatory fantazji	100
12 Fotografia surrealistyczna	101
Joga	102
Cmentarne grobowce na tle wulkanu	103
Wrota do innego świata	105
Stacja kolejowa bez torów	106
Absurdalna betonowa powierzchnia	107
Widok w oddali	108
13 Portrety	109
Przedstawiciele hinduskich plemion	110
Druga strona medalu	112
Piękno starości	113
Odnaleźć w przelotności to, co istotne	114
Los kobiety w Indiach	114
Łatwiej jest z osobami, które znamy	115
14 Człowiek i jego otoczenie	117
W cieniach Bronksu	119
Zakonnica na Times Square	120
Mężczyzna i nieruchomości	121
Hinduski Jogin	121
Przerwa na papierosa	123
15 Fotografia mistyczna	125
Znak	127
Anioł jako figura symboliczna	128
Przemijanie	129

Kamienna spirala przy morzu.....	130
Enigmatyczny relikht	131
Krzyż na niebie	132
16 Fotografia panoramiczna	133
Aparaty obrotowe powodują powstawanie łuków.....	134
Prosty horyzont.....	135
Wyjątkowo interesujący panoramiczny format poziomy w kompozycji.....	136
Pionowe użycie aparatu panoramicznego	137
Fotografie panoramiczne uzyskane cyfrowo za pomocą łączenia obrazów ...	138
Część III Zasady kompozycji	143
17 Czym jest kompozycja obrazu?	145
Zawarcie wydarzenia w kompozycji	146
Krajobraz jest bardziej cierpliwy	148
Detale prowadzą do perfekcji	149
Do sedna zdjęcia.....	151
18 Złoty podział oraz konstrukcja elementarna	153
Wieża ciśnień w Nowym Jorku.....	154
Fala wpadająca przez okno.....	156
Symetria osiowa nowoczesnej architektury	156
Scena z ulicy Nowego Jorku	158
19 Kompozycja trójkątna	161
Trójkąt dynamiczny	162
Zazębiające się trójkąty	163
Trójkąt klasyczny.....	164
Cebula w kamieniu.....	165
20 Rytm — powtarzający się element	167
Łuki, linie i romby	168
Rytm linii okiennych	169
Struktura minimalistyczna.....	170
Miejsce konferencji — styl japoński.....	171
21 Mniej znaczy więcej: redukcja i emfaza	173
Łuk z morzem.....	174
Uproszczona nagość	175
Cyfrowa kontrola.....	176

22	Przewodniki po obrazach	177
	Trzy kontrastowe punkty	178
	Kontrast dzięki zwiewnej perspektywie	179
	Zaokrąglone naprowadzanie	180
	Scena złożona	181
23	Równowaga w fotografii	183
	Formaty i przekątne	184
24	Niecodzienne perspektywy	187
	Stanie na głowie	188
	Osoby z dołu	189
	Wioska plemienna w Indiach	190
	Nowojorskie metro	190
25	Co zrobić ze środkiem obrazu?	193
	Perspektywa z tunelem	194
	Dziecko i Budda	196
	Scena z nowojorskiej ulicy	197
	Kompozycje koliste	197
26	Napięcie obrazowe między dwoma elementami	199
	Samolot na linie	199
	Wydmy na Saharze	201
	Spojrzenie poza kadr	201
27	Obraz w obrazie	203
	Melancholia z lornetką	204
	Projekcja tylnego oświetlenia	205
	Ruiny w Kurdystanie	206
	Kwadratowe bloki betonowe pośród krajobrazu	206
28	Interesujące irytacje	209
	Przemyślane rozmieszczenie irytujących elementów	209
	Kable sieci elektrycznej w San Francisco	210
	Denerwujący płot	211
	Surrealistyczny cmentarz	211
	Tajemniczy spektakl błyskawic	212

29 Gra form — świadome powtarzanie kształtów	213
Widok z góry Schauinsland	214
Parasol i niebo	215
Odbicie na niebie	215
Lilie wodne — wcale nie tandetne	216
30 Jak tworzyć kompozycje z rozmytym ruchem	219
Kapliczka w morzu trawy	220
Typowe nocne zdjęcie	221
Długie naświetlanie z przemieszczeniem	222
Stosowanie rozmytego ruchu również podczas dnia	224
Część IV Cyfrowa ciemnia	227
31 Z koloru na czern i biel	229
Konwersja z koloru na czern i biel	230
Odbicie schodów przeciwpożarowych	233
Rozjaśnianie ciemnych obszarów podczas zwiększania kontrastu tonów średnich	235
Dodawanie ziarna	236
Zapisywanie obrazów	236
32 Manipulacje na fragmentach obrazu za pomocą narzędzi Lasso oraz Różdżka	239
Obróbka fragmentów obrazu za pomocą lassa magnetycznego	239
Obróbka za pomocą lassa wielokątnego fragmentów obrazu, które zawierają linie architektoniczne	242
Obróbka części obrazu za pomocą różdżki	245
33 Retusz	247
Przyciemnianie i rozjaśnianie precyzyjniejsze niż w tradycyjnej ciemni	250
Gradient nieba	254
34 Korekcja za pomocą filtra Zniekształcanie	255
Obiektyw z korekcją perspektywy jest praktycznie zbyteczny	259
Wyostrażanie: tak czy nie?	261
35 Nowe narzędzia w Photoshopie CS3	263
Konwersja na czern i biel	263
Symulowanie filtrów	265
Gdy obliczenia filtrów nie działają	266
Tworzenie zdjęć panoramicznych	268

4 Jak nie robić tandetnych zdjęć

Po ostatniej krótkiej, ale istotnej dyskusji na tematy techniczne jesteśmy gotowi skupić uwagę na najważniejszym aspekcie, czyli samym zdjęciu!

Jeśli chcemy rozwinąć swoje umiejętności fotograficzne, zadajmy sobie następujące pytanie: czy to coś warte jest sfotografowania? Zastanówmy się, co tak naprawdę chcemy przekazać poprzez swoje zdjęcia. Być może kusi nas fotografowanie katedry w Kolonii, wieży Eiffla w Paryżu lub Mostu Brooklińskiego w Nowym Jorku, co często prowadzi do powstania banalnych zdjęć.

Czym charakteryzuje się banalne zdjęcie? To skrócona, uproszczona reprodukcja spopularyzowanego pomysłu lub obrazu, jego słaba kopia, nieudana imitacja. Tandetne obrazy nie poruszają ani autora, ani odbiorcy i nie mają źródeł w oryginalnych pomysłach. Ostatnio na przykład miasto Kolonia wypuściło precyzyjną mapę dla turystów z zaznaczonymi najlepszymi miejscami do fotografowania atrakcyjnych punktów miasta. Czy dyrektywa tego typu promuje niezależne, kreatywne myślenie? Absolutnie nie! Pocztyówki są najlepszym przykładem banalnych ujęć, przedstawiających zwykle najpopularniejsze miejskie atrakcje, obowiązkowo z czystym błękitnym niebem.

Banal: Fraza, wyrażenie lub pomysł, który jest tak często wykorzystywany, że traci swoją pierwotną siłę i odkrywczość, szczególnie jeśli swego czasu przypisywano mu takie cechy.

Banalne zdjęcia szybko tracą swój wymiar. Fotografie Andy'ego Warhola — na przykładzie często reproduktowanej *Mona Lisy* — bardzo jasno demonstrowały efekt

szybkiej dewaluacji artystycznej wizji. Im częściej jest ona powielana, tym szybciej traci siłę przekazu. Reguła ta jest szczególnie aktualna w czasach zalewu obrazami. Gdy jest się fotografikiem, nie można przejść koło tego zjawiska obojętnie. Wciąż powstające reprodukcje *Mona Lisy* praktycznie zdegradowały oryginalny obraz do banału. Jako fotografik odradzam powiększanie światowego zasobu banalnych zdjęć; zalecam uwolnienie się od nich.

Bądźmy ze sobą szczerzy: kiedy mamy ochotę sfotografować popularny temat i kiedy fotografia jest naszym oryginalnym pomysłem? Aby uwolnić się od banalnych ujęć, można odpowiedzieć na następujące osobiste pytania:

- Co naprawdę mnie interesuje i fascynuje?
- W jakich aspektach świata zewnętrznego zazwyczaj się odnajduję?
- Jakie emocje najczęściej mną kierują?

Fotografia może wyrażać uczucia, gdyż dla każdej emocji czy przemyślenia da się odnaleźć odpowiadający im aspekt świata zewnętrznego. Jeśli fotografię będziemy pojmować z tego punktu widzenia, automatycznie przestaniemy produkować banalne zdjęcia.

Zdjęcia zawsze posiadają dwie cechy:

- Przedstawiają autentyczny wycinek czasu świata zewnętrznego.
- Przedstawiają wewnętrzny świat emocji i pomysłów fotografującego.

Fotografik Edouard Boubat zauważył kiedyś: „Każdy zmierza w kierunku obrazu noszonego w swoim wnętrzu”. Malarz stara się przelać obrazy ze swojego wnętrza na płótno, zaś fotografujący usiłuje odnaleźć na świecie takie miejsca, które będą odzwierciedleniem obrazów, jakie nosi wewnątrz siebie. Znakomity fotografik specjalizujący się w pracach czarno-białych, Robert Hausser, zawsze ufał swojemu „wewnętrznemu przeczuciu” w celu odnalezienia na świecie miejsc, które wyrażałyby jego świat wewnętrzny.

Uproszczenie zamiast pocztówkowego banału

Jeśli rzeczywiście zależy nam na fotografowaniu popularnych atrakcji, najważniejszy okaże się sposób, w jaki będziemy to czynić. W przypadku robienia zdjęć popularnych zabytków uproszczenie formy i koloru może sprawić, że fotografia będzie znacznie lepsza od wyświechtanego, banalnego obrazu.

Uproszczenie: ukazanie tego samego, lecz w prostszej formie; akt upraszczania złożoności.

Na przykład prawie każda pocztówka przedstawia zdjęcie katedry w Kolonii wraz z pobliskim kościołem św. Marcina (rysunek 4.1). Jednak dużo rzadziej można zobaczyć fotografię z uproszczoną perspektywą (jak na rysunku 4.2). Mamy wybór: możemy sfotografować katedrę w świetle poranka teleobiektywem ustawionym na ogniskową 100 mm, w wyniku czego uzyskamy bardzo popularne zdjęcie. Możemy też zrobić lepsze ujęcie, fotografując



Rysunek 4.1.



Rysunek 4.2.

ją z uproszczonej perspektywy (z tego samego miejsca) za pomocą teleobiektywu 200 mm podczas zmierzchu, z jasnym niebem za katedrą. Drugie, lepsze ujęcie przedstawia iglice katedry w Koloni oraz sylwetkę kościoła św. Marcina na tle praktycznie monochromatycznego, szarego nieba. Nie ma wątpliwości, że drugi obraz, z maksymalnie uproszczoną formą oraz zredukowanymi kolorami, stanowi o wiele lepsze ujęcie od popularnej pocztówkowej fotografii. Poza tym uzmysławia, jak niewiele dzieli banalne zdjęcie od artystycznej abstrakcji: w obu przypadkach zdjęcia wykonano z tego samego miejsca, perspektywa pozostaje więc ta sama, natomiast wykorzystano różne światło oraz ustawienia optyki i aparatu.

Od banalnego zdjęcia do wyrażania siebie

Przez wiele lat niebo nad Nowym Jorkiem, z wieżami World Trade Center oraz Mostem Brooklińskim, było utartym tematem zdjęć centrum miasta (rysunek 4.3). W wielu kulturach ten banalny obraz nie tylko symbolizował Nowy Jork czy USA, ale również za-



Rysunek 4.3.

chodni kapitalizm. Jest to tandetna powtórka tysiące razy powielonego ujęcia, nie-wnosząca nic osobistego poza ostrością i atrakcyjnymi odcieniami szarości.

Jednak tak często fotografowane drapacze Nowego Jorku mogą być pokazane zupełnie inaczej (rysunek 4.4). Grupa gimnastyków ma trening w centrum. Kompozycja jest nietypowa; do tej pory nie była często pokazywana. Nogi czterech kobiet przedstawione są w górnej części obrazka, podobnie jak wieżowce. Fotograf tak skomponował zdjęcie, aby ćwiczące nie blokowały się nawzajem podczas wyciągania rąk i nóg w kierunku nieba. Poza tym niska perspektywa zdjęcia pozwoliła tak uchwycić nogi kobiet, by wyglądały one na wyższe od wszystkich wieżowców — poza Empire State Building. Drugi najwyższy budynek stanowi niesłychanie ważny element kompozycji, gdyż zapewnia pionową oś symetrii. Jeśli go zakryjemy, zorientujemy się, że obraz stracił swoją środkową oś. Chmury, formujące mniej więcej kształt trójkąta, nadają zdjęciu jego nastrój.

Fotografię zrobiono obiektywem o długości ogniskowej wynoszącej 28 mm, dzięki czemu plan pierwszy i tło zlewają się. Chmury nabrały wyrazu w wyniku zastosowania średniego filtra czerwonego, który został bardzo roztropnie użyty, aby cienie nie stały się zbyt ciemne. Aby dokonać podobnej konwersji cyfrowo, należa-



Rysunek 4.4.

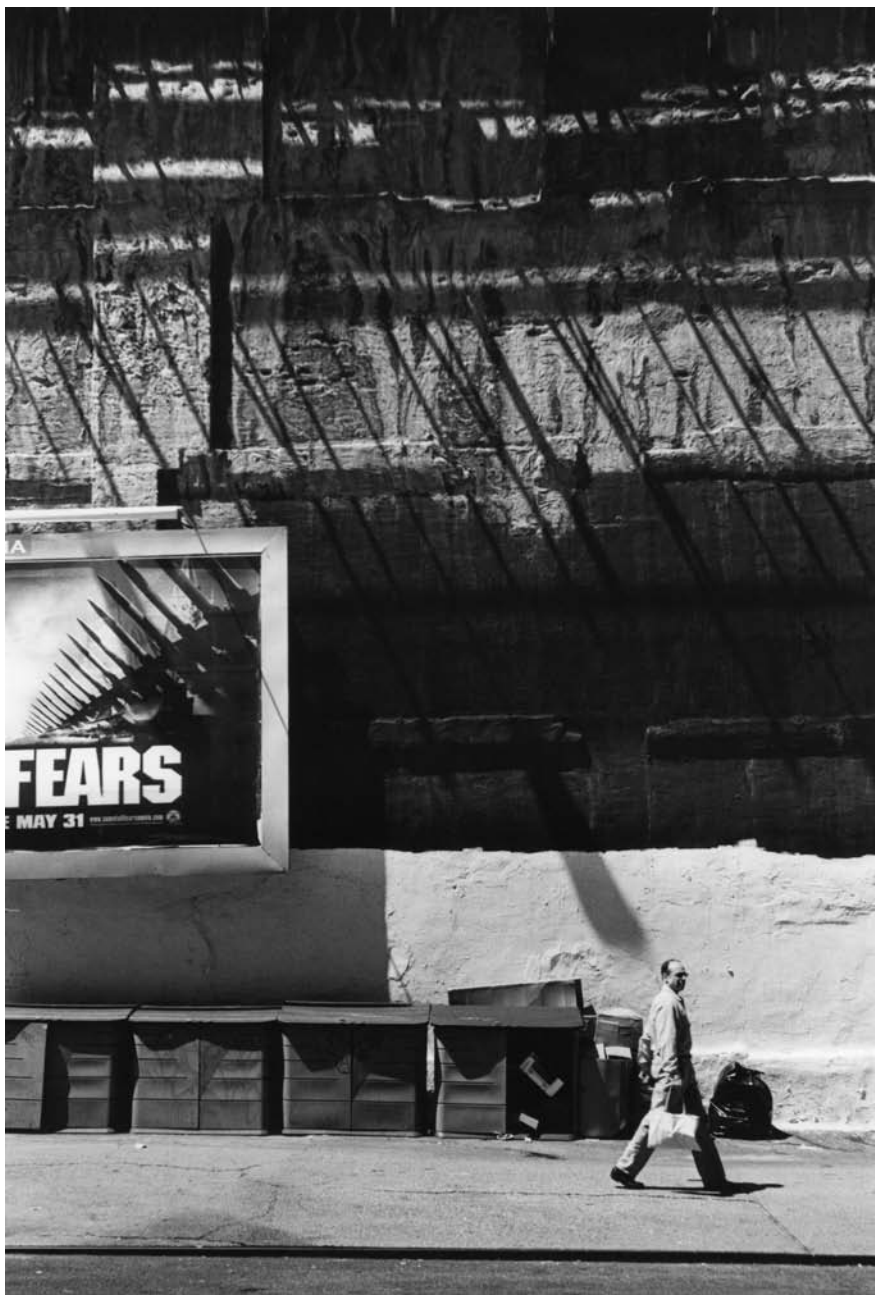
łoby w mieszaniu kanałów zastosować ustawienie czerwonego kanału na prawie 100%.

Wiele zdjęć Nowego Jorku, pomijając znane wszystkim widoki drapaczy chmur, wręcz prosi się o odkrycie. Duża ilość stalowych mostów jest idealnym tematem dla fotografii abstrakcyjnych (rysunek 4.5). Małą plamką na tym zdjęciu jest spacerująca osoba, która znajduje się pośród stalowych trójkątów. Fotografia może połączyć bardzo różniące się między sobą elementy, na przykład osobę oraz stalową konstrukcję mostu. Widz — porównując tę postać z siłą i wagą stalowych wsporników — praktycznie odczuwa kruchość człowieka. Wrażenie ciężaru dominuje na obrazie ze względu na ciemne obszary wypełniające górną część zdjęcia. Być może jego przesłaniem jest utrata znaczenia człowieka pośród nowoczesnej architektury, może człowiek jest tylko szablonem albo małym trybikiem wielkiej kafkowskiej maszyny? Można też interpretować tę fotografię inaczej. Język obrazu jest bowiem wolny, a co za tym idzie, otwarty na różne interpretacje.

Zdjęcie zrobiono teleobiektywem 28 mm, który złął ze sobą plan pierwszy i tło.



Rysunek 4.5.



Rysunek 4.6.

Negatywne uczucia, takie jak strach i niepokój, można również wyrazić poprzez fotografię (rysunek 4.6). Fotografujący wybrał się poza wyjątkowo czyste dzielnice Nowego Jorku w celu odnalezienia zacienionych schodów przeciwpożarowych, przymocowanych do raczej ponurej ściany domu. Ukośne cienie schodów odpowiadają ukośnym cieniom plakatu z widocznym napisem „strach”, który stanowi zdjęcie w zdjęciu. Śmietniki na chodniku oraz osoba niosąca torbę z zakupami sugerują, że wszystko jest w porządku. Atmosfera zdjęcia jest groźna, gdyż tylko jego dolna część jest jasna, zaś górna — ciemna i dominująca. Poza tym struktura ściany budynku przypomina raczej bunkier niż normalny dom mieszkalny. Dużo częściej fotografie w swoich górnych częściach są jasne, dlatego inwersja zastosowana na tym zdjęciu wywołuje wrażenie zagrożenia. Atmosfera zdjęcia jest bardziej wyrazista niż realne miejsce, w którym je zrobiono. Fotografię wykonano aparatem analogowym z normalnym obiektywem.

Atmosferę grozy można osiągnąć w inny sposób. Scena uchwycona w metrze w Nowym Jorku (rysunek 4.7) przedstawia kobietę siedzącą w taki sposób, iż wydaje się, że jest w niebezpieczeństwie. Obiektyw szerokokątny pomniejsza jej postać, kobieta siedzi w lewym dolnym rogu naprzeciwko mężczyzny, którego wykadrowane plecy zajmują około jednej trzeciej ujęcia. Taka perspektywa powoduje, że z dołu musi wyglądać na zastraszająco wielkiego. Z perspektywy fotografii kobieta nie ma dokąd uciec. Na lewo znajduje się poręcz, na prawo ogromne plecy człowieka, którego twarzy nie widać. Światła neonów podkreślają podpuchnięte oczy kobiety, którymi spogląda w zadumie, niemal ze strachem, w kierunku mężczyzny. Nawet jeśli w rzeczywistości nic złego się nie dzieło, na zdjęciu wygląda to tak, jakby człowiek ten zastraszał naszą bohaterkę. Z drugiej strony reklama znajdująca się za kobietą nadaje fotografii ironiczny wyraz, gdyż przedstawia dwie elegancko ubrane młode panie, które przytulają się do siebie. To zdjęcie może dodatkowo stresować naszą bohaterkę, gdyż (w przeciwieństwie do modelek na zdjęciu) nie jest już ona nastolatką. W lewym górnym rogu widać kolejną reklamę, przedstawiającą młodego mężczyznę z brodą i rozczochranymi włosami, który ma szalik z amerykańską flagą. W prawej ręce trzyma wielki zegar, zaś lewą wykonuje pojednawczy gest. Reklamy oczywiście kontrastują z wydawałoby się napiętą atmosferą między siedzącą kobietą a stojącym mężczyzną.

Zdjęcie wykonano analogowym aparatem Nikon F4 na filmie Fuji Neopan 400 z wymuszonym ustawieniem czułości na 800 ASA.



Rysunek 4.7.